

Az elmúlt tíz év egy hajdani online közvetítő szemével

A szerző az OMIKK-ban aktív részese volt a magyar "online hőkorszaknak", méghozzá a leginkább információigényes tématerületeken, a vegyészetben és a kapcsolódó területeken. Írásában először áttekintést ad az OMIKK-ban hozzáférhető szolgáltatóközpontok és adatbázisok – a végfelhasználók igényeit figyelembe vevő – bővítési stratégiájáról az elmúlt években, majd röviden összefoglalja a nemzetközi online ipar fő fejlődési trendjeit. Végül hazai online felhasználási piacunk alakulását elemzi.

Előjáróban elnézést kérek a személyes hangvételért, amire ez a jubileumi visszatekintés készített. Az a hat év, amelyet hivatásos online közvetítőként az OMIKK-ban töltöttem, úgy érzem döntő volt az online szolgáltatások fejlődése és a hazai online felhasználás széles körűvé válása szempontjából egyaránt. Nem tudok nosztalgia nélkül visszagondolni erre az időszakra, amikor a szolgáltatóközpontok és az adatbázis-készítők szinte hetente, havonta jelentek meg valamilyen új keresési sajátossággal, illetve új adatbázisokkal, hogy minél tökéletesebben kielégítsék a felhasználók információigényeit. Ez a hat év az állandó tanulás, felfedezés és rácsodálkozás jegyében telt el. Az online közvetítőtől elvárt személyi adottságok közül én meghatározónak tartom az illető "lelkületét". Én ezt a munkakört teljes szolgálatnak tekintettem, és a munkámban mindig az vezérelt, hogy a felhasználók elégedettek legyenek a kapott eredménnyel. Mennél több online keresést végeztem egyre több témában, annál inkább előkerültek a szolgáltatórendszerek hiányosságai, korlátai. Fantasztikus élmény volt nyomon követni, ahogy az egyes rendszerek az általam felismert hiányosságokat kiküszöbölték (legalábbis részben), vagy a keresést megkönnyítő és teljesebbé tevő új megoldásokat vezettek be.

A fejlődés általam átélt folyamatát szeretném érzékelteni, elsősorban a vegyészeti témák online keresése szempontjából. Bemutatom az online szolgáltatóközpontokhoz való csatlakozás alakulását az OMIKK-ban, a nemzetközi online ipar fejlődésének fő trendjeit, végül a hazai online piac helyzetét.

A szolgáltatóközpontokhoz való csatlakozás szempontjai az OMIKK-ban

A kezdet: Data-Star és Dialog

Magyarországon – az ESA-IRS-sel kapcsolatos kezdeti kísérleteket és az INIS rendszert leszámítva – a 80-as évek elején a Dialog és a Data-Star volt a leginkább használt két szolgáltatóközpont.

A Dialog máig megtartotta vezető helyét, elsősorban rendkívül széles adatbázis-választéka miatt, amely felöleli szinte valamennyi *műszaki és tudományos* diszciplína területét. Ilyen gazdag étlappal a bibliográfiai adatbázisok területén egyik szolgáltatóközpont sem rendelkezik mind a mai napig.

A Data-Star erőssége elsősorban az *orvosi, orvosbiológiai* és az *üzleti* információk területén van. Európai host lévén, számos egyedi, európai adatbázishoz biztosít hozzáférést (pl. TRADSTAT, East-European Chemical Monitor, Pharmaprojects, az European Chemical News teljes szövege), alacsonyabbak továbbá az adatátviteli költségek, és valamivel rövidebb az offline printek postai átfutási ideje. (Az orvosi, orvosbiológiai és mezőgazdasági témák esetén a nyugatnémet DIMDI rendszer sokkal olcsóbb, mégsem terjedt el Magyarországon kissé komplikált, valójában igen kifinomult parancsnyelve miatt.)

A Data-Star parancsnyelve inkább felhasználóbarát, egyszerűbb, de a Dialog parancsnyelve bármely témakörben sokrétűbb keresési lehetőséget ad. A kémiai kereséseket illetően megfigyelhető, hogy míg a Dialog egyre kifinomultabb keresési lehetőségeket vezetett be a vegyületek keresésére, ami a kémiai keresések egyik neuralgikus pontja, addig a Data-Star ezen a területen kilépett a ringből, látva a Dialog és az STN által képviselt konkurenciát [1, 2].

Rövidesen kiderült azonban, hogy a Dialog és a Data-Star adatbázis-kínálata megfelelő ugyan a legtöbb téma online keresésére, de vannak speciális kérdések, amelyek sokkal hatékonyabban kereseshetők a Dialog és a Data-Star által nem szolgáltatott, más rendszerekben található adatbázisokban. A felhasználók minél tökéletesebb kielégítését tartva mindig szem előtt, így került sor arra, hogy gyakran egy-két speciális adatbázis kedvéért, no meg egy újabb parancsnyelv megismerése okozta szakmai kihívás miatt, újabb szolgáltatóközpontokkal is kapcsolatot teremtettünk.

ORBIT és Pergamon InfoLine

Az OMIKK számítógépes információs részlegéhez a kőolaj-feldolgozó iparból (elsősorban a Magyar Szénhidrogénipari Kutató-Fejlesztő Intézettől) érkező információs kérések irányították a figyelmet az akkor még az SDC-hez tartozó ORBIT rendszerre, amelyen akkor kizárólagossággal voltak hozzáférhetőek az American Petroleum Institute (API) petrokémiai adatbázisai: a tárgykor szakirodalmát feldolgozó APILIT és a szabadalmakat feldolgozó APIPAT adatbázisok. Jelenleg ezek az adatbázisok az STN International szolgáltatóközpontnál is elérhetőek.

Egyébként megfigyelhető az ún. exkluzív adatbázisok számának – amelyek révén egyes szolgáltatóközpontok monopolhelyzet elérésére törekedtek – csökkenő tendenciája. Például az ORBIT rendszer az API adatbázissal, a RAPRA gumi- és műanyagipari adatbázissal (ez ma is csak az ORBIT-on érhető el) és a Derwent World Patents Index (WPI/WPIL) adtbázissal (jelenleg a Dialog is szolgáltatja) eleinte monopolhelyzetbe került; ez késztette az OMIKK-ot arra, hogy csatlakozzon az ORBIT rendszerhez is. Az IAEA/INIS, a Dialog és a Data-Star után ez volt a negyedik szolgáltatóközpont, amelyhez az OMIKK-ból hozzáférést teremtettünk. Érdekes módon az ORBIT parancsnnyelve bizonyult a legstatikusabbnak az online rendszerek közül. Széles körű használatát elsősorban exkluzív adatbázisainak (a már említett RAPRA-n kívül a Tulsa, a Pharmdoc, a Vetdoc, a Pestdoc, a CRDS és a CEH adatbázisok egyedüli szolgáltatói jelenleg is) és annak köszönheti, hogy az egyik első online szolgáltatóközpont volt, és akik megszokták a használatát, nem szívesen fordultak más rendszerhez.

Az ORBIT rendszerhez való csatlakozás elhatározásakor döntő szempont volt az is, hogy hosszú ideig csak itt volt elérhető a Derwent-féle WPI/WPIL *szabadalmi* adatbázis. A Data-Star egyáltalán nem szolgáltatott szabadalmi adatbázisokat, a Dialogon pedig csak az USA-szabadalmak voltak kereshetők. A szabadalmi adatbázisok fontosságát a nem iparjogvédelmi célú szakirodalmi kereséseknél is hamar felismertük, hiszen a szabadalmak által védett újdonságok egy részét másutt nem publikálják, vagy csak nagy késéssel. A kémiai kereséseknél a WPI/WPIL adatbázist különösen fontosá teszi az a sajátossága, hogy ez az egyetlen adatbázis, amely a szabadalmak általános igénypontjában védett, ún. Markush-képleteket indexeli, így a vegyületek keresésében itt érhető el a legnagyobb teljesség.

Az ORBIT után a Pergamon InfoLine volt a következő szolgáltatóközpont, amelyhez az OMIKK-ból csatlakoztunk. Akkor ugyanis csak ez biztosított hozzáférést az INPADOC szabadalmi adatbázishoz (ma már a Dialogon és az STN-en is elérhető), egyes munkavédelmi adatbázisokhoz, mint pl. a ma már Chemical Safety NewsBase néven több rendszeren is elérhető Chemical Hazards in Industry és a Laboratory Hazards Bulletin adatbázisokhoz, valamint a

RAPRA-hoz. (Ez utóbbi adatbázis azután, hogy a Maxwell cég megvette mind az ORBIT, mind a Pergamon InfoLine szolgáltatóközpontot, az ORBIT rendszerhez került.) Az INPADOC adatbázisra a széles körű szabadalomcsalád-kereséseknél volt szükség. A RAPRA adatbázist a gumi- és műanyag-feldolgozó iparból érkező kérések keresésére tudtuk igen eredményesen használni az ipari gyakorlathoz közelálló jellege miatt.

CAS Online

A 80-as évek elején a *Chemical Abstracts Service* (CAS) elindította saját online szolgáltatását, a CAS Online-t. A CAS Chemical Abstracts adatbázisát addigra már valamennyi jelentős bibliográfiai szolgáltatóközpont szolgáltatta. A CAS Online három egyedülálló sajátosságot biztosított a CA keresésére: a szerkezeti képlet alapján történő grafikus keresést (erre a Télésystemes-Questel kidolgozta a DARC szoftvert, de ennek a használata nem terjedt el Magyarországon); a CA-kivonatokban történő keresést és a kivonatok kiírhatóságát; az 1967 előtti CA-hivatkozások feldolgozását.

A CAS Online (később az STN-hálózat részeként) felhasználóbarát, gyakorlott és kezdő keresők részére külön verzióval rendelkező, grafikus és alfanumerikus terminálokra is alkalmazható szoftverje ideális eszköznek bizonyult a vegyületek keresésére. A CAS Online lehetővé teszi, hogy a sokszor inkonzisztens és bonyolult kémiai nevezéktan helyett az egyértelmű képletet használva keresésre, nagy biztonsággal megtaláljuk a bennünket érdeklő vegyületet, sőt szubstrukturakereséssel az adott szerkezeti fragmentumot tartalmazó vegyületek családját. A szerves vegyületek kutatásával foglalkozó vegyészektől érkeztek olyan kérdések, hogy vajon az általuk szintetizált, adott alapvázú vegyületet és különböző szubsztituált analógjait leírták-e már az irodalomban. Az ilyen típusú kérdések pontos megválaszolása érdekében csatlakoztunk az OMIKK-ban a CAS Online-hoz is.

TED és TRADSTAT

A piaci információk iránti növekvő igények készítettek bennünket arra, hogy csatlakozzunk még két további rendszerhez: a Közös Piac információs rendszerén, az ECHO-n elérhető TED-hez (Tenders Electronic Daily), valamint az időközben a Data-Star tulajdonába került, de jelenleg is külön számítógépen elérhető, export-import statisztikákat tartalmazó TRADSTAT adatbázishoz.

A tenderfelhívásokat tartalmazó TED rendszerhez való csatlakozás nem bizonyult sikeres vállalkozásnak, és körülbelül egy évi próbálkozás után fel is hagytunk a használatával. A kudarc egyik fő oka talán az volt, hogy olyan vizekre merészkedtünk, ahol nem volt elég gyakorlatunk, és nem tudtunk megfelelő háttérszolgáltatást, azaz segítséget, útmutatást adni a tenderek megpályázásához.

A TRADSTAT adatbázissal való próbálkozásunk félig tekinthető sikeresnek. Néhány speciális termékcsoportra létező, igen magas előfizetési díjhoz kötött rendszer kivételével, a TRADSTAT az egyetlen olyan, nem előfizetéshez kötött adatbázis, amely termékek igen széles körére vonatkozó piaci adatokat (külkereskedelmi forgalom és ár) tartalmaz. Használatának – főként, ha áradatokra vagyunk kíváncsiak – korlátot szab, hogy a termékek osztályozásának specifikitása nem mindig kielégítő. A termékek a vámtarifakódoknak megfelelő csoportosításban vannak nyilvánítva, amely sokszor többféle, különböző minőségű terméket foglal magában.

Mint hogy az OMIKK-nak ilyen sokféle szolgáltatóközpontoz van hozzáférése (időközben a kör még tovább bővült a Télésystemes-Questel és a ESA-IRS rendszerekkel), valamint rendkívül széles tárgykörben vállal online információkeresési megbízásokat, világviszonylatban egyedülálló helyet foglal el az online szolgáltatásokat egyedi felhasználóknak értékesítő, ún. broker cégek között.

A nemzetközi online ipar fejlődésének fő jellemzői az elmúlt tíz évben

A 80-as évek első felében főként a bibliográfiai adatbázisok és az adatbázis-szolgáltató központok számának jelentős növekedése volt jellemző. Ennek eredményeként elmondható, hogy ma már a meglévő adatbázisok gyakorlatilag lefedik valamennyi műszaki és tudományos diszciplína minden területét. Az igen erős verseny hatására a mennyiségi növekedést hamarosan felváltotta a minőségi. E fejlődés néhány fontos jellegzetességéről lesz szó a továbbiakban.

Adatbázisok

A bibliográfiai adatbázisokkal szemben a forrásinformációkat tartalmazó faktografikus, vagyis a *numerikus*, az *útmutató típusú* és a *teljes szövegű* adatbázisok számának fokozottabb növekedése volt megfigyelhető. Ezen belül is kiemelkedik az üzleti és vállalati információkat tartalmazó adatbázisok száma.

Mind több a kézikönyvek, folyóiratok, napilapok hírügynökségi jelentések teljes szövegét tartalmazó adatbázis. Ezek lehetővé teszik specifikus, gyakran nem indexelt fogalmak keresését, és biztosítják a teljes publikációhoz való gyors hozzáférést.

Jelentős növekedés volt tapasztalható a nap folyamán folyamatosan aktualizált, ún. real-time adatbázisok számában. Ezek a végfelhasználókat megcélzó adatbázisok elsősorban üzleti, pénzügyi és hír jellegű információkat tartalmaznak.

Végfelhasználók bevonása és a rendszerszolgáltatások bővítése

Az elmúlt években az online szolgáltatóközpontok figyelme a végfelhasználók – mint a legjelentősebb

növekedést biztosító piac – felé tolódott el. A Dialog és a BRS munkaidőn kívül használható szolgáltatása például lehetővé teszi meghatározott számú adatbázis egyszerűsített parancsnyelven végezhető és olcsóbb díjú keresését. A végfelhasználói keresések ösztönzésére a Dialog növelte a menü által vezérelt formában is hozzáférhető adatbázisok számát.

A végfelhasználók munkáját könnyítik meg az ún. kapuszolgálatok (gateway), amelyek egyszerűbb változata azt teszi lehetővé, hogy egyetlen jelszó birtokában egy adott számítógépen keresztül több szolgáltatóközpontoz is tudjunk csatlakozni anélkül, hogy külön jelszavunk lenne hozzájuk, majd utána az adott rendszer sajátosságainak megfelelően keressünk. Az intelligens kapuszolgálatok segítenek a különböző központoknál található adatbázisok közül a témának megfelelő(k) kiválasztásában és az adott rendszer parancsnyelvének megfelelő keresési stratégia kialakításában. Talán a nem túl távoli jövőben lehetőség lesz arra, hogy természetes nyelven megfogalmazott kérdéseket tegyünk fel a számítógépnek, hogy különösebb előképzettség nélkül jussunk el a kívánt információhoz.

A végfelhasználói keresések egyszerűsítésére irányuló törekvésekkel párhuzamosan a szolgáltatóközpontok parancsnyelve és szolgáltatásai egyre kifinomultabbá váltak, ami a professzionális közvetítők munkáját könnyíti meg és teszi hatékonyabbá. Néhány példa a legnagyobb fejlődést mutató Dialog rendszer újításaiból: MAP parancs a találati halmaz rekordjai adott adatelemeinek kigyűjtésére és ismételt keresésre való automatikus felhasználására; OneSearch utasítás a keresés egyidejű elvégzésére több adatbázisban; duplikát rekordok azonosítása az egyes adatbázisok közötti átfedések kiszűrésére; Dialmail elektronikus postaszolgálat. Külön kiemelendő az ESA-IRS "ZOOM" és az ORBIT "GET" parancsa, amely többek között alkalmas a találati rekordok bizonyos adatelemei előfordulási gyakoriság szerinti rangsorának képzésére.

Vegyületek szerkezeti keresése

Jelentős fejlődés volt a kémiai információk, elsősorban a vegyületek szerkezeti képlete alapján történő keresések terén. Ennek eredményeként született meg a Télésystemes-Questel DARC szoftverje és a CAS Online grafikus keresést biztosító szoftverje. E rendszerek segítségével a vegyészek számára legkifejezőbb szerkezeti képlet felrajzolásával kereshetők meg vegyületek és vegyületcsaládok, illetve a rájuk vonatkozó hivatkozások.

Meghatározó a Derwent WPI/WPIL adatbázisaiban a kémiai szabadalmak fő igénypontjában szereplő Markush-képletek grafikus keresési lehetőségének megteremtése. A korábbi állomány ilyen keresésének megkönnyítésére bevezették a TOPFRAG nevű szoftvert, amely a berajzolt szerkezeti képlet alapján a vegyületek indexelésére használt bonyolult kódrendszernek megfelelően automatikusan bekódolja a

vegyületet, megszerkeszti a keresőprofil, amely azután kiküldhető a vonalra.

Nagyszabású fejlesztés eredményeként 1989-től hozzáférhetővé vált a Chemical Abstracts mellett a vegyészek másik alapvető információforrása, a *Beilstein Handbook*, amelynek grafikus kereshetőségét szintén megteremtették a szolgáltatók. A SANDRA nevű program segít eligazodni a Beilstein-kézikönyvek használatában.

A szoftverfejlesztések eredményeként megteremtődött az ábrák digitalizált tárolásának és megjelenítésének a lehetősége, ami főként a szabadalmaknál fontos, mivel különösen a kémiai, gépészeti és villamosági szabadalmak esetén az ábrák rendkívül fontos információhordozók.

Új szoftvertermékek és multimédiák

Az online keresések végrehajtásának megkönnyítésére és olcsóbbá tételére fejlett *telekommunikációs programok* születtek, pl. a Dialoglink, az STN Express. Ezek lehetővé teszik az automatikus bekapcsolódást, a keresőprofil offline előkészítését, majd kiküldését a vonalra (uploading), a keresési eredmény letöltését (downloading) elektronikus hordozóra, felhasználási statisztikák készítését, a keresési eredménnyel való utólagos manipulálást.

Rövid idő alatt szinte forradalmi változás következett be az új információhordozók, mint a CD-ROM, a szöveg, ábra, hang és mozgóképek tárolására egyaránt alkalmas, ún. multimédiák területén. A fejlesztés iránya az adatbázisokról és a parancsnyelvekről az új információhordozók, a CD-ROM-adatbázisok, a mikroszámítógépes szoftverek, legújabbán pedig a mesterséges intelligencián alapuló rendszerek felé tolódik el.

Az online piac Magyarországon

Az online információkeresés legfontosabb technikai feltételei gyorsan megteremtődtek Magyarországon. A csomagkapcsolt adatátviteli hálózat remélhetőleg a közeli jövőben való megnyitásával a hazai szakemberek által elérhető hardver- és szoftvereszközök színvonala csaknem eléri a nyugati kollégák rendelkezésére álló szintet. Az elmúlt tíz évben – részben az OMIKK által, hazai és külföldi előadók részvételével szervezett tanfolyamoknak, részben a külföldi továbbképzési lehetőségeknek köszönhetően – kinevelődött a professzionális közvetítők egy csapata, jöhetnek az a mesterség még nem emelkedett a hivatalos oktatás által is elismert és tanított szakma rangjára. Elmondhatjuk azt is, hogy – nagyrészt az OMIKK-Technoinform révén – folyamatosan rendelkezésre állt az online felhasználás költségeit fedező, az igényeknek megfelelő devizamennyiség.

E pozitívumok ellenére is úgy érzem, hogy néhány intézményt leszámítva, az online kultúra nem terjedt el igazán Magyarországon. Az OMIKK – mint orszá-

gos központ – hivatott a műszaki és egyes természettudományi szakterületeken azon vállalatok, intézmények online információk igényeit kielégíteni, amelyek saját maguk nem teremtették meg ennek feltételeit. Sajnálatosan az első években tapasztalható fel-futás után az OMIKK-ba befutó online megrendelések számának növekedése megtorpant, sőt az utóbbi időben még vissza is esett. Ugyanakkor például Európában és az USA-ban a két legfontosabb kémiai és szabadalmi adatbázisnak, a Chemical Abstractsnek és a World Patents Indexnek a forgalma 1986 és 1989 között megháromszorozódott.

A hazai online piac pangásának okai

A hazai online felhasználás megtorpanásának okaként két tényezőt tartok döntőnek: az irodalmazási kultúra hiányát és a gazdaság visszaesését.

Sajnos a kutató-fejlesztő szakemberek jelentős hányada részben a nyelvtudás hiánya miatt, részben mert nem tanították meg rá, nem tud irodalmazni. Ez alól örvedetes kivétel a BME Vegyész-mérnöki Kara és a Veszprémi Vegyipari Egyetem, ahol már hagyománya van a kémiai szakirodalom-keresés oktatásának, amelynek része az online technika megismeretése is. Olyan szakembereknek kellene kikerülniük az egyetemekről, akik ha maguk nem is online specialisták, de tisztában vannak ennek az irodalmazási módszernek a lehetőségével, hogy milyen esetekben célszerű igénybe venni, és hová fordulhatnak ilyen jellegű kéréseikkel. Örvedetes lenne, ha a kutató-fejlesztő szakemberek mind részt vehetnének valamilyen, a felhasználóknak szervezett tanfolyamon. Ebből a célból a Kőbányai Gyógyszerárugár műszaki könyvtára például rendszeresen szervez a gyárban dolgozó szakembereknek a könyvtár használatát és az online információkeresést ismertető tanfolyamokat [3]. Jó lenne, ha ezek a kezdeményezések szélesebb körben is elterjednének.

Az OMIKK-hoz érkező online információkeresési kérések számának alakulása jól tükrözi az ország gazdaságának, ezen belül is a kutatás-fejlesztésnek a helyzetét (lásd *Roboz Péter* cikkét). A szerkezetátalakítást fő célként kitűző gazdaságpolitika eredményeként a műszaki információ iránti igényeknek meg kellett volna növekedniük. Ezzel szemben az elmúlt években éppen az ellenkező tendencia volt megfigyelhető. A gazdaság visszaesése és a nyereség csökkenése következtében leszűkültek a kutatás-fejlesztésre fordítható pénzeszközök. Az online információs szolgáltatások igénybevételét – viszonylag magas költségük miatt – már nemcsak a költségvetésből gazdálkodó intézmények engedhetik meg maguknak egyre nehezebben, hanem a nagy, még nyereséges iparvállalatok jelentős része is. Egy rendkívül korszerű eszköz van a kezünkben – az online technika és a segítségével elérhető óriási információmennyiség –, amelyet nem használunk ki megfelelően egy olyan időszakban, amikor pedig gazdaságunk talpra állításához a legnagyobb szükség lenne rá. Ez az elszomorító tény hozzájárult ahhoz is,

hogypályát módosítottam. Úgy éreztem, hogy ismereteimet és sokéves tapasztalatomat, amit igen nagy lelkesedéssel és az online szakma iránti szeretettel gyűjtöttem össze, igények hiányában nem tudom hasznosítani.

Javaslatok a fellendítésre

Az online szolgáltatások iránti igények növelése céljából az alábbi, néhány általam fontosnak tartott szempontra hívom fel a figyelmet:

- ▶ A végfelhasználó kutató és fejlesztő szakemberek szervezett képzése, az online információkeresés fokozott népszerűsítése konferenciákon, vállalati tanfolyamokon.
- ▶ Megfelelő szakmai és emberi kvalitásokkal rendelkező, a szakmájuknak elkötelezett közvetítők, akik az általuk nyújtott szolgáltatás minőségével szereznek hitelt az online technikának a felhasználók körében, ami a módszer legjobb propagandája.
- ▶ Nyitott, az újat befogadni és elfogadni képes, széles látókörű kutató, fejlesztő szakemberek és vállalati vezetők.
- ▶ Az arra rászorulóknak kedvezményes hozzáférési lehetőség. (Jó példa, hogy az egészségügyi tárca az orvosok számára biztosítja a keresések önköltségének 50%-át.)
- ▶ Az online információkeresés eredményének komplexebb formában való szolgáltatása, pl.: a primer dokumentumok gyors biztosítása; a keresési eredmények elektronikus hordozón való szolgáltatása, ill. elektronikus úton való továbbítása; a keresés eredményeként kapott anyag alapján tartalmi összefoglaló, tanulmány készítése.

Az online információkeresés magyarországi jövőjét illetően alapvetően optimista vagyok. Ha a kutatás-fejlesztés és a kutató-fejlesztő szakemberek megbecsülése növekszik, értékének megfelelő helyre kerül, az információkeresésnek is az őt megillető helyre kell kerülnie. Európaivá válásunk e nélkül is elképzelhetetlen.

Irodalom

- [1] NOVÁK T.: Searching the Chemical Abstracts Database: A comparison of Dialog, Data-Star and CAS Online. = 10th International Online Information Meeting, London, 2–4 December 1986. Proceedings, p. 353–364. (Learned Information, Oxford, 1986.)
- [2] NOVÁK T.: Az ideális parancsnyelv: a Dialog, a Data-Star, az Orbit, a Pergamon InfoLine és az STN parancsnyelvének összehasonlítása. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 34. köt. 5. sz. 1987. p. 215–229.
- [3] SÁNDORI Zs.: Az információfelhasználók képzése a Kőbányai Gyógyszerárugyár műszaki könyvtárában. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 36. köt. 3. sz. 1989. p. 108–111.

Beérkezett: 1990. X. 10-én.

Takarékossági adatbázis fejlődő országoknak

A fejlődő országok többségében a távközlési kapcsolat hiánya miatt nincs mód online információkeresésre, de a pénzsűke még a CD-ROM adatbázisok használatát is gátolja. Ezen országok szakemberei számára készített adatbázist a *Materials Information* (a Metadex, az Engineered Materials Abstracts és a Materials Business File előállítója) a lehető legolcsóbb adathordozón: hajlékony mágneslemezen. A szóban forgó adatbázis az előállító három nagy adatbázisából az energiatakarékosságra, a hulladékok újrahasznosítására és az ipar környezeti hatásaira vonatkozó rekordokat tartalmazza. Visszakeresésére az UNIDO-tól ingyen kapható micro-ISIS szolgál. Az egyébként 100 angol fontért árusított adatbázist a fejlődő országoknak részben kedvezményesen, részben ingyen adják.

/Information World Review, 43. sz. 1989. p. 3./

(Válas György)

Már a British Library sem bírja

A British Library anyagi nehézségek miatt több mint kétszáz tudományos folyóirat előfizetését függeszti fel. A felfüggesztés a kelet-európai folyóiratok teljes (borítótól borítóig) fordításban kiadott példányait érinti. Bár a British Library anyagi nehézségeihez hozzájárul a St. Pancras negyedbeli új épületbe (és részben Boston Spába) való átköltözés költsége is, a fő ok az, hogy költségvetési támogatása nem követi a drágulást. Tíz év alatt mintegy tizenkét százalékkal csökkent a költségvetési támogatás reálértéke, az 1989–90-es 3% nominális emelés pedig messze elmarad az inflációtól. Ugyanakkor a folyóirat-előfizetések áremelkedése átlagosan tíz százalékkal haladja meg az általános inflációt.

/Information World Review, 53. sz. 1990. p. 3./

(Válas György)